

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Ο τόπος μας:
Τα φυσικά χαρακτηριστικά του
(2 διδακτικές ώρες)

Διδακτικοί Στόχοι

Οι Μ:

Να μελετήσουν τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του τόπου που κατοικούν και του νομού τους.

Να εντοπίσουν σχέσεις των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών με το κλίμα, τη χλωρίδα, την πανίδα, τα προϊόντα, τη θέση και τον πληθυσμό πόλεων και των χωριών του νομού.

Διαθεματικές Έννοιες

Χώρος - Χρόνος, Ομοιότητα - Διαφορά, Αλληλεπίδραση, Σύστημα

ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Ενέργειες του Δ – Δραστηριότητες των Μ

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Προσανατολισμός: Οι μαθητές διαβάζουν και επεξεργάζονται ανάλογα τον προκαταβολικό οργανωτή.

1) Τα φυσικά χαρακτηριστικά του τόπου μας: Οι στίχοι του Γ. Σεφέρη μπορούν να αποτελέσουν αφετηρία (πώς είναι ο δικός μας τόπος;) για να μελετήσουν οι ΜΟ τον τόπο που κατοικούν. Θα δοθεί έμφαση στη μελέτη των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών (βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, λίμνες, θάλασσα, νησιά) και στη θέση του τόπου τους ως προς αυτά (*Δ.Ε. χώρος*).

2) Τα φυσικά χαρακτηριστικά του νομού μας: Η δραστηριότητα αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης. Η έρευνα των ΜΟ διευρύνεται από τον τόπο τους (γνώριμο) στο νομό τους. Φτιάχνουν πίνακα με τα βασικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά (βουνά, ποτάμια, λίμνες κ.ά.) και τον συμπληρώνουν μελετώντας τους χάρτες που έχουν στη διάθεσή τους (*Δ.Ε. χώρος*).

Σημείωση: Η ακολουθία των δραστηριοτήτων προσφέρει την ευκαιρία να συγκρίνουν τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του τόπου τους με αυτά του νομού τους (*Δ.Ε. ομοιότητα-διαφορά*). Η δραστηριότητα μπορεί να συνεχιστεί και στο σπίτι. Οι Μ αναζητούν προγενέστερες ονομασίες των φυσικών χαρακτηριστικών που κατέγραψαν, την ιστορία τους και άλλα στοιχεία που πιθανότατα τους ενδιαφέρουν (*Δ.Ε. χώρος-χρόνος*).

3) Η δραστηριότητα στοχεύει στο να περιγράψουν οι ΜΟ τον τόπο τους μέσα από συσχετισμούς των φυσικών του χαρακτηριστικών με: τα φυτά και τα ζώα που ζουν εκεί, το κλίμα, τις ασχολίες των κατοίκων και την καλλιέργεια των προϊόντων κ.λπ. Οι ΜΟ παρατηρούν το σχήμα και συζητούν τις σχέσεις που δηλώνουν τα βέλη. Κρίνεται σκόπιμο οι ΜΟ στη δραστηριότητα 4 που ακολουθεί να εμβαθύνουν στη σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ των συγκεκριμένων στοιχείων που μελετούν και των γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών του τόπου τους (*Δ.Ε. αλληλεπίδραση, σύστημα, χώρος*).

4) Ερευνούμε - συζητούμε - καταγράφουμε: Οι ΜΟ αναλαμβάνουν να ερευνήσουν ένα από τα θέματα που δίνονται. Στόχος της δραστηριότητας είναι να μελετήσουν χαρακτηριστικά του τόπου τους (κλίμα, χλωρίδα, πανίδα, προϊόντα, θέση και πληθυσμό των πόλεων και των χωριών του νομού) σε σχέση πάντα με το γεωμορφολογικό περιβάλλον. Το θέμα Γ, λόγω της δυσκολίας του, προτείνεται ως προαιρετικό. Η αναζήτηση οικογενειακών φωτογραφιών θα γίνει από τους Μ στο σπίτι (*Δ.Ε. χώρος - χρόνος, ομοιότητα - διαφορά, αλληλεπίδραση, σύστημα*). (Βλέπε για περισσότερες πληροφορίες σελ. 27).

5) Ένα βήμα πιο πέρα: Οι ΜΟ σχεδιάζουν την έρευνά τους για να διαπιστώσουν εάν έχει αλλάξει ο τόπος τους (κυρίως ως προς τα γεωμορφολογικά χα-

Τετράδιο Εργασιών

ρακτηριστικά από παλιά μέχρι σήμερα (*Δ.Ε. χώρος-χρόνος, ομοιότητα-διαφορά*). (Βλέπε για περισσότερες πληροφορίες σελ. 20).

7) Οι ΜΟ εμπλουτίζουν το «δικό μας χάρτη» με τα στοιχεία που μελέτησαν στη δραστηριότητα 4 του βιβλίου. Προαιρετικά κάθε ομάδα αναλαμβάνει να ερευνησει (στο σχολείο ή στο σπίτι) κάποια τέτοια θέματα για ένα άλλο γεωγραφικό διαμέρισμα, για να εμπλουτιστεί ακόμη πιο πολύ ο χάρτης. Η διαδικασία αυτή μπορεί να συνεχιστεί και στα υπόλοιπα κεφάλαια της ενότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Ο τόπος μας:
Ο τρόπος ζωής άλλοτε και τώρα
(1 διδακτική ώρα)

Διδακτικοί Στόχοι

Οι Μ:

Να μελετήσουν τον τρόπο ζωής στον τόπο τους και στο νομό τους (ασχολίες, συνήθειες, τεχνικά έργα, αρχιτεκτονική, συγκοινωνίες).

Να εντοπίσουν κάποιες σχέσεις των θεμάτων που μελέτησαν με τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά του τόπου τους.

Να συγκρίνουν πώς είναι ο τόπος τους σήμερα με το πώς ήταν παλιότερα.

Διαθεματικές Έννοιες

Αλληλεπίδραση, Χώρος - Χρόνος, Μεταβολή, Ομοιότητα - Διαφορά

BIBLIO ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ

Ενέργειες του Δ – Δραστηριότητες των Μ

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Οριζόντια διασύνδεση με την Ενότητα 7: «Ο πολιτισμός των Ελλήνων και των άλλων λαών».

Προσανατολισμός: Οι μαθητές διαβάζουν και επεξεργάζονται ανάλογα τον προκαταβολικό οργανωτή.

1) Ερευνούμε - συζητούμε - καταγράφουμε: Η δραστηριότητα αποτελεί συνέχεια του προηγούμενου κεφαλαίου. Στόχος είναι οι ΜΟ να μελετήσουν θέματα που σχετίζονται με τον τόπο τους (επαγγέλματα των κατοίκων, συνήθειες και ασχολίες των κατοίκων και των παιδιών, χαρακτηριστικά και τρόπους κατασκευής των σπιτιών, συγκοινωνίες, σημαντικά έργα) σε σχέση πάντα με το γεωμορφολογικό περιβάλλον του. Κρίσιμη παράμετρος της δραστηριότητας είναι η πραγμάτευση των θεμάτων στον άξονα «άλλοτε - τώρα» (παλιά - σήμερα). Ο άξονας του χρόνου προσφέρει τη δυνατότητα συζήτησης των μεταβολών και των ομοιοτήτων των πολιτισμικών χαρακτηριστικών του τόπου τους (*Δ.Ε αλληλεπίδραση, χώρος-χρόνος, μεταβολή, ομοιότητα-διαφορά*).

Σημείωση: Εάν υπάρχει δυνατότητα, η έρευνα των ομάδων είναι χρήσιμο να συνεχιστεί και έξω από την τάξη, είτε ως οργανωμένη επίσκεψη είτε ως ατομική ή ομαδική πρωτοβουλία.

2) Οι Μ συζητούν για το πώς φαντάζονται τον τόπο τους στο μέλλον. Εκφράζουν και αιτιολογούν τις απόψεις τους για ό,τι θα ήθελαν να αλλάξει ή να παραμείνει ίδιο.

Τετράδιο Εργασιών

8)* Κάθε ΜΟ, αξιοποιώντας το υλικό που συγκέντρωσε, συνθέτει ένα κολλάζ για το θέμα που μελέτησε. Η δραστηριότητα μπορεί να παραλειφθεί.